

25 к.

Шакур Селимов
ДУЙГЪУЛАРЫМ



ШАҚИР СЕЛИМОВ

ДУЙГЪУЛАРЫМ

(шиирлер)

35. 

Гъафур Гъулам адына
Эдебият ве санъат нешрияты
Ташкент — 1979

С 70403—5
352 (06)—79 —81—79

© Гъафур Гъулам адына Эдебият ве санъат нешрия-
ты, 1979 с.

ГЪАЛЕБЕ БААРИ

Ватаным кокюнде къара танъ аткъанда,
Кунеш де ал къангъа боялып баткъанда.
«Душмангъа олюм!» деп илк адым аткъанда,
Халкъымнынъ башында олса да къаари,
Биз сени бекледик, Гъалебе Баари!

Сен ичюн тѣкюльди мукъаддес къанлар,
Сен ичюн ъкъ олды иидже яш джанлар.
Азатлыкъ дегенде — халкъ сени анълар,
Юртумнынъ энъ рушен, кунешли саари,
Мераба, мераба, Гъалебе Баари!

Дженкчилер къабирини гуллернен орттюнъ,
Яныкълы анагъа эвлятыкъ эттинъ.
Эр къырыкъ къальблерге мельэмнен еттинъ,
Халкъымнынъ къазангъан намусы ве ары
Озюньсинъ, озюньсинъ, Гъалебе Баари!

Сен кельген кунъден сонъ дешет дженк кельмей,
Юртумнынъ багърыны къуршунлар дельмей,
Сабийлер оксюзликъ, бахтсызлыкъ билъмей,
Ялынъыз пек биле бутюн Ер шары:
Сен бизнен яшайсынъ, Гъалебе Баари!

КОММУНИСТ

«Бизим ичюн ёкътыр. Башкъа ёл,
Коммунистмен десепъ — халкъкъа садыкъ ол!»
А. Алтанълы

Коммунизм деген бу сёз
Кезе бутюн аламде.
Куреш кете коммунизм
Деген улу аятчюн.
Нидже-нидже коммунистлер
Янды шу дженк-алевде,
Эм яндылар, эм алдылар
Шу алевден озъ кучюн.
Йылдызларгъа гопълум тюше
Бакъсам эгер тынч кокке,
Кокке бакъып къуванмаздым
Олмаса шу йылдызлар.
Ерде исе коммунистлер —
Коммуначюн тер тёке,
Ерге бакъып къуванмаздым
Олмаса шу Йылдызлар.
Эр коммунист меним ичюн
Парылдагъан бир Йылдыз.
«Гедже къоюргъан сайын
Йылдыз даа парылдай...»¹
Эки дюнья ортасында

Куреш кете токътавсыз
Чюнки дюнья акъсызлыкътан,
Достум, даа арынмай.
Арынмай о писляклерден,
Теньсизликтен, иллеттен,
Шунынъ ичюн курешелер
Коммунистлер къан тёкип.
Устюн эмиш насылдыр бир
Миллет дигер миллеттен,
Бирисине керек эмиш
Яшамакъ тек тиз чёкип.
Коммунистлер ичюн макъсад —
Теньлик ичюн курешмек.
Аслы, достум, коммунистлер
Курешмекчюн догъгъанлар.
Коммунистлер ичюн макъсад —
Коммунагъа иришмек,
Мына ничюн олар ерде
Янгъан йылдыз олгъанлар.
Эгер кокте кунеш кульсе,
Кульсе ерде шепъ бааръ —
Буларда да коммунистнинъ
Кучю бар, деп ойлайым.
Кяде бир де сесим тынса,
Басса мени гъам-къааръ,
Коммунистке ишанчымны
Юрегимден джоймайым!

¹ — Абдулла Токъайдан

АВРОПА ТОПРАГЪЫ

Талебе эдим
Омюрге ильк адым аттым.
Акълымда бир джогъарфия дерси:
Оджамыз глобус кетирди сыныфкъа,
Томалакъ сырлы бир къарпыздыр дерсинъ.
Косьтерди косьтергич таягъын тутып:
— Мына бу Асия,
Бусы — Африка,
Бусыдыр — Къутуп...
Мында кунъ догъъанда —
Мында танъ ата.
Бу къыта океанлар
Артында ята.
Оларнынъ озюндже бардыр
Топрагъы,
Адамлары,
Айванлары...
Табнаты, деръасы, денъизлери,
Тарихта къалдыргъан излери.
Талебе эдик,
Козюмиз огюнде Ер шары —
Дерсинъ бир къарпыз,
Ешилди, мавылы,
Чешит тюрюю из.

Сонъ

Къыталарны айры-айры кечтик

Африкада

Мустанъларгъа «миндик».

Асия сахраларында

Серин ель олдыкъ,

Сонъ

Бир дерсте

Авропа топрагъына кельдик.

— Иште, Авропа...— деди оджамыз

Элинде таягъын тутып.

Ничюндир тамакъта

Бир шейини ютып...

— Авропа...— деди, козылери торланды.

— Авропа...— деди, юреги хорланды.

Сейледи,

Ашагъы алып таягъын,

(О эди оджанынъ экинджи аягъы):

— Авропа топрагъын бойдан-бой кечтим,

Одернинъ, Эльбанынъ сувуны ичтим.

Элимде автомат, устюмде шинель,

Юзюмни куйдюрди нидже боран, ель.

Халкълары медений, топрагъы зенгини,

Табнаты дюльбер, авасы енгиль.

Авропанынъ сынъырынадже еттим,

Чокъ мемлекетлерини азат эттим.

— Екъ!— деди,

Еринден турып Эскендер.

— Авропа дешетли,

Пек ярамай ер!
Авропа топрагы бабамны ютты,
Анамнен биз оны не къадар куттик.
Шу дерсте
Авропа юрегимизни дагылады,
Бутюн сыныф Эскендернен агълады.
Къалмады аджет
Артыкъ
Бир сѣзге.
Таякълы оджамыз да къошулды бизге.
Эскендерге кельди,
Сыйпады башын.
Сильди озюнинъ ве онынъ козьяшын.
— Авропада чокъ достлардан айрылдым,
— Авропада аягъымны къалдырдым.
Къозуларым, шойле эди борджумыз,—
Деди бизге джогъарфия оджамыз.

Иыллар кечти,
Чокъ шей бильдик шу дерстен.
Артта къалды оджа, бильги чокърагы.
Эске тюше Эскендернен корюшсем
«Сырлы къарпыз» ве Авропа топрагы.

ЯРАЛЫ ЧИЛИ

Къан.
Къан.
Къан.
Этрѣф толды къангъа.
Къалмады
Юрмеге темиз ер.
XX асыр.
Чили.
Хунта деген джаний дер:
— Къан!
— Къан!
— Къан!
Даянмады шаир юреги,
Даянлмады.
Иыкъылды шиириетининъ
Улькен тереги.
Къан къокъуды
Ава.
Нефес алмады...
Кетти ШАИР
Сонъки ёлгъа
Миллион къолда
Пабло Неруда!
Пабло Неруда!

Къан.
Къан.
Къан.
Эй алем, кёрмысынъ?
Чевириль, къара!
Къан,
Къан,
Къан ичинде ята
Пармакълары
Кесильген
Виктор Хара!
Виктор Хара!
О да
Шаир эди.
Азатлыкъны севген.
Эр шейден пек
Иыры севген.
— Иырлама!— дедилер,
Иырлады.
Сонъ
Къан къокъугъан
Еллер эстилер.
Сонъ
Гитара чалгъан
Пармакъларны
Кестилер.
Санки
Пармакъ олмаса
Иыр айтылмайджакъ,
Санки

Пармакъ олмаса
Азатлыкъкъа
Къайтылмайджакъ.
Къан.
Къан.
Къан.
Аякъ басмагъа
Къалмады темиз ер.
XX асыр.
Чили.
Хунта деген джаний дерз
— Къан!
— Къан!
— Къан!
Эй, алем!
Эй, сема!
Альенде асретинде ян!
Къан,
Къан,
Къан ичинде къалмасын
Лунс Корвалан!
Лунс Корвалан!
О да
Шаир. Затен
Эр коммунист
Шаирдир
Шаир.

Затен о
Иш тута

Виджданына
Юрегине данр.
Къызыл къан
Ичинде дегиль,
Къызыл танъ
Ичинде
Корьмекни истей алемни данм
Коммунист
Ве Шаир.

XX асыр.
Чили.
Хунта.
Инсан арзусындан
Ииракъ,
Эйиликлерден
Ииракъ
Ер тенинде
Пейда олды
Яман шишик —
Рак...

Къан.
Къан.
Къан истеген
Эй, сиз, джеллятлар:
Беллеменъиз:
Дюнья

Фикиринъиздай тар.
Инсанларнынъ
Къызыл къанында
КУРЕШ адлы
Кучьлю
Дерман
Бар!

ТЕЗЬЯЛАРНЫНЪ ЮРЕГИ БАР АРАРЕТЛИ

ЧЕЛИК КЪАЙНАЙ

Челик къайнай домнада, эп фышкъыра,
Бинъ дередже сыджакъта кыза мартен.
Ал-мавымсы алев де пек кыздыра,
Шу алевде челикдай кыза Марклен.

Манълайына тюзетип козьлюгини,
Тер чыбыртып юзюнден откъа бакъа.
Бильдиргендай онынъ чин сёзлюгини,
Ковшлардан токътамай челик акъа.

Бинъ дередже сыджакъта кыза мартен,
Даяналмай сыджакъкъа чыкъам тышкъа.
Гъурурланам, севинем:— Яша Марклен!
Даянасынъ сен бойле кучёлю откъа!

Челик къайнай домнада, эп фышкъыра,
Маркленнинъ ич бошамай къолу иштен.
Замандашым челикдай омюр къура,
Замандашым челикдай пишкинлешкен.

ИШЧИ ОГЪЛУ

Путиловджы олгъан онынъ бабасы,
Гедже-кунъдюз ишлеп акъкъын корьмеген.
Октябрьде догъгъан бахтлы сабасы,
Сонъ бу бахтлы ич кимсеге бермеген.

Бу дюньядан кетеджекте огълуна,
Майлы-паслы урбасыны кийдирген.
— Ишчи огълу, кетсин ишчи ёлуна...
Шай деп баба зенаатын севдирген.

Огълум осьти. Кечти ишчи ёлуны
Коммунагъа темель къойып эр адым.
Чёкюч тутып берчлендирди къолуны.
Агъызындан чыкъмады сёз: «Мен талдым».

Байрам куню корьдим оны сокъакъта,
Самайлар акъ, козьлер бахтлы сюзюльген.
Шегиртлерни тебриклеилер эр якътан,
Кокрегинде орден, медаль тизилген.

«Устаз», дейлер, «баба», дейлер сайгъынен,
Бильдим, коктен энген янъы космонавт.
Бильдим, якъан о бузкъыран элнинен,
Бильдим, онынъ эмегинен саф аят.

Корьдим, бир кунъ тутып огълун къолундан,
Тура Ленин эйкеллиниъ янында.
— Огълум кете сенинъ шанлы ёлунъдан,—
Деген сёзю синъип къалды апымда.

НАВРЕЗ

Наврез! Наврез!
Сенден башлана
Йылларымыз. Сен йылцынъ башы.
Юреклерге
Севги ашлана,
Севда ола къызы ве яшы.

Наврез! Наврез!
Озюньсинъ аслы
Байрамларыныъ энъ дюльбер сою.
Сен озюньсинъ
Сырлы ве назлы
Севдаларыныъ энъ дюльбер сою.

Ким кульмеген
Наврез байрамда?
Яресичюн ким гуль джыймагъан?
Ким билъмеген
Бу шепъ сейранда
Севгилисни къальбини дуймагъа?

Азмы ашыкъ
Чембер орьмеген
Бинъ бир ренкли гуллер дестелеп,

Азмы ашыкъ
Гъамлы юрмеген
«Гузелимни корьдим эсте», деп.

Наврез! Наврез!
Ялынъыз сенсинъ
Севдаларны тапштыргъан да.
Наврез! Наврез?
Ялынъыз сенсинъ
Юреклерни къауштыргъан да.

Ал лялелер
Тепренсе чёльде,
Ешилъ макъат ортюнсе чёль, къыр,
Иылтыраса
Чыкъ суву гульде:
Инсан аяты ичюн бу — йыр.

Топлансалар
Джийынгъа яшлар,
Авелесе севги йырлары,
Назлы-пазлы
Сюзюльсе къашлар,
Шу дегилъни омюр сырлары?

Наврез! Наврез!
Озюньсинъ аслы,
Байрамларынъ энъ дюльбер сою.
Сен озюньсинъ
Татлы ве назлы
Севдаларнынъ энъ дюльбер тою!

А Л И М Е

Алиме, Алиме! Эй Ватан къызы,
Изин бер, йырлайым джесаретининъ.
Эй, сен халкъымызынъ сёнемс йылдызы,
Йырлайым бир кунълик эсрегининъ.

О сенинъ омрюнъде сонъки кунъ эди
Азаплар, къыйнавлар сонъуна еткен.
О сенинъ омрюнъде ильки кунъ эди
Эбедийликнинъ ёлуна кеткен...

О куню билъдинъ сен ольмейджегининъ,
Къуршулар тенинъни тельчелесе де,
Душманнынъ, ахыр сонъ, къульмейджегини
Билъдинъ сен, сонъ дакъкъанъ сенип кельсе де.

Эй, тувгъан чёлюннинъ мискин лялеси!
О куню ал къанынъ ерге тёкюльди.
«Ватаным, сен ичюн!.. Кесилюди сесинъ».
Булултар пердеси бирден сёкюльди.

Эпкили, эпкили: ягъды сонъ ягъмур,
Тувгъан топрагынъа къарышты къанынъ.
Сенин сагълыкълашмакъ не къадар агъыр!
Не къадар шерёфли энъ сонъки анынъ!

Алиме, Алиме! Джесюр Алиме!
Баарьде ачтылар ильван лялелер.
Олюминъ сеадет кетирди бизге,
Адынъны къанатта ташыйлар еллер.

Алиме, Алиме! Еллер эселер,
Далгъалы омрюнъдай байракъ къолунъда.
Алиме, Алиме! Гуллер оселер
О куню сен кеткен сонъки ёлунъда...

Алиме, Алиме! Кетесинъ огде,
«Тынчлыкъ ве бахт олсун», деп эр бир ильде.
Ёкъ, даа сонъки ёл, Алиме, огде,
Биз сеннен кечермиз о ёлны илле!

МИНАРЕЛЕР

Юксек-юксек минарелер
Орьнегинне бакъам мен,
Чал тарихининъ санфеси
Козъ огюмде ачыла.
Бир заманда бинълеп инсан
Сюегинде тикленген
Минарелер орьнегинден
Зайыф нурлар сачыла.

Парыл-парыл яна эди
Бу орьнеклер бир заман,
Шурет къулы шу орьнекнен
Анъылмагъа истеген.
Минарени орьнеклеген
Инсанлар къан агълагъан,
Шурет къулы дар дюньягъа
Танылмагъа истеген...

Вакъыт деген шей шефкъатсыз,
О пелерни сёндюрмей?
Инсан акълын шашыртаджакъ
Орьнек нурын сёндюрген.
Вакъыт деген шей шефкъатсыз,
О кимлерни ольдюрмей?

Дар дюньягъа тауылгъан чокъ.
Ханларны да ольдюрген.

Минарелер сырасында
Тура кучюк бир эйкель,
Абиделер арасында
Юкскангъи билнимей?
Шай олса да, орысклернинъ
Энъ къавийси шу экен,
Нидже йылдыр, о орысклер
Юреклерден силнимей.

Омур бою бу нагъышлар —
Ярашыгъы нисаннынъ,
Асырларнен йырлай нисан
Шнир, гъазель-йырыны.
Эсир этти, туташтырды
Нидже-нидже джанларны
Онынъ севги орысклери —
«Фархады ве Шырыны».

Юсек, йыкыкъ минарелер
Орынгине бакъам мен,
Эбет, дюльбер орысклерни
Вакъыт деген эль эшер.
Джумерт халкънынъ къальби киби,
Эйилкчюу тикленген
Бир абиде, ич йыкъылмаз,
Ады онынъ — Алишер!

МАТЕМАТИК

Елда-ызда, эм эвинде формулалар чезе о,
Теналыкъны севгенненден озъ башына кезе о.
Алгебраны суздай ичкен, ракъам толун мийинде,
Формулалар къанунынъен яшай атта эвинде.
Котангенс, тангенслер келе онынъ тююнс,
Гъурурланам достумнен мен — пек берильген ишине.
Бир кунъ онъа мен шнирлер джыйынтыгъын кетирдим,
Къувантайым достумны, деп, селям берип, шень кирдим.
Монъ отура. Эви бом-бош, мезар киби тым-тырыш,
Дей:— Апайым ташлап кетти, тыпкъы кирпич — пек
эриш...

Афсусландым, гонълюм алдым, китапчыкъны узаттым,
Санфелеп бакъты да о, сонъ мыскыллап сёз къатты:
— Формулалар чезмек ичюн шнирлерден не файда?
Сиз, шаирлер аля ерде, бизлер исе — та Айда!!
Шу да олды, босагъасын атлап аякъ басмайым.
Оны эр кес акъыллы деп, макътай — къулакъ асмайым.
Кеченлерде эшиттим мен, янгъгъызлыкътап безе экен!..
Апай иле тынч яшавнынъ формуласын чезе экен!..
Эй, достуным! Билъсе эдингъ шнирнинъ не олгъанын,
Бир шырын сёз айтсанъ, насыл къальбке севинч
толгъанын.

Ястыкъдашынь айрылмазды багъырыньдан бир заман,
Эр джесеттен улу алим олур эдингъ сен, инан!

БОПЛЕ ЙИГИТ

Тезьяларнынъ юреги бар араретли!
Тезьяларнынъ юреги бар тегиз ургъан!
Деди ишчи йигит, дызман аркетли,
Беш йыллыкъны о учъ йылда толдургъан.

Керек бизге юреклерни анъламагъа.
Керек бизге эндамлыкъпен огге юрмек,
Керек ишчи шанын даим сакъламагъа,
Шай деп, эмир эте бизде эр бир юрек.

Керек бизге партиянынъ эр бир сёзюн,
Тезьяларнынъ юрегине еткизмеге.
Ишчи шанын котермекчюн шахсен озюм,
Ваде берем «беш»ни «он»гъа еткизмеге.

Деди йигит ишчилерининъ митингинде
«Минбер» олгъан тезьясына шайлы чыккып.
Нокъта къоя араретли эр сёзюне,
Къолундаки шапкесини силтеп, сыккып.

Джанлангъандай олды шу ан козь огюмде,
Броненик устюндеки даий Ленин.
Эй, партиям! Не вазифенъ бар огюнде!
Бойле йигит ич аджымаз ишчи элин.

ДЖЕНК КОРЬМЕДИМ

Къарсаибалы кыркъ экиде догъгъаным,
Корьмедим мен, дешет дженки корьмедим.
Мен о йыллар бир сабийчик олгъаным,
Корьмедим мен, дешет дженки корьмедим.

Эшитмедим топ-тюфекнинъ садасын,
Анайчыгъым къундакъкъа пек саргъандыр.
«Дженк садасы къулагъында къалмасын»,
Деген ойгъа мераметли далгъандыр.

Ах, анайым! Истегинъдай олмады.
Къундакъта мен, дженк ичинде эдингъ сен.
Эвлядынънынъ тенн ич де солмады,
Амма кирди дженк садасы сютюнгънен.

Дженк корьмедим, лякин онынъ ярасы
Саф теннимни аля бугунъ раатсызлай.
Къулагъымдан кетмей онынъ садасы,
Зейиниме ерлешкен о бир буздай.

ЙИГИТ ОЛСАНЪ

Йигит заты эр шейге даянмакъ мумкюн,
Ах, нелерге даянмай йигитиниң башы.
Севгисн тапталса даяныр, лякин
Ичтен агъласа да тѣкмез козълшын.

Куфюр инетлилер куерлер, бельким
Эрифнинъ ишн ич юрмедн, деп.
Озьлерн къуванып куерлер, бельким,
«Ох олсун», инетине пришмедн, деп.

Улу шаир айткъаныны унутма асла:
«Биз кетермиз, бизден эвель кеткенлер бар»...
Йигит олсанъ кульгенлерге къулакъ асма.
Эм де кульме. Сенден эвель кульгенлер бар...

УР, ЮРЕГИМ

— Сакът олунъыз юрекке,— дей экимлер,—
Чапаланып къан басымы артмасын.
Эр бир шейге сыкъылманъыз пек,— дейлер,—
Чокъ тюшонмень: къан та мийге урмасын.

Узун омюр коръмек ичюн, анъланъыз,
Пек зарардыр чапаланса бу юрек.
— Эй, достларым, бу лафларгъа агъланъыз!
Бойле узакъ омюр сизге не керек?

Не керексинъ эй, юрегим, урмасынъ,
Севгилимнинъ сыджакъ элин туткъанда?
Кокюсимде алевленип турмасынъ,
Атта эджель келип чырай сыткъанда?

Узакъ омюр корьген къаплыбакъдай,
Кимге керек чапкъаламай яшамакъ?
Кокюсимде турсанъ сувукъ такъадай,
Бинъ бир лянет Инсан адын ташымакъ!

Ур, юрегим! Ур, чапалан, ташсын къан,
Барсын мийге дерья олып къуюлсын.
Къыскъа омюр корьсе бпле бу яш джан.
Барсын бугунъ яшагъаным дуюлсын!

ХАЛҚЫМДАН ОГРЕНДИМ

Бир вакыт аятның юзюни таптап,
Инсанга къара кунь тилегенни ёкъ.
Юрмедим ичине гъарезлик сакълап,
Инсанга яхшы кунь тилегенни чокъ.

Халкъымдан огрендим отъмек-тузумны
Эр данн эляллап ашамагъа мен.
Халкъымдан огрендим ачыкъ юзюмнен
Эр ерде намуснен яшамагъа мен.

АЛУПКАДА БИР ЭЙКЕЛЬ БАР

Алупкада бир эйкель бар, мермердир таши,
Джесюрликнинъ темсилн о, мердлериниъ башы.

Джесаретле алдым мен де элиме къалем,
Багъышламакъ ичюн санъа бир-къач саф сатыр.
Язмасам да биле, эльбет, сени юрт, алем,
Амма меним озъ борджум бар санъа эй, батыр!

Бу дюньянынъ чешит-чешит девирн олгъан,
Девирлернен авушкъанлар ханлар, султанлар.
Халкъ оларнынъ зулумындан гъам-дертке толгъан,
Халкъ къайгысын ойламагъан ханлар, султанлар.

Кечмиш олып къалды олар, кельди урь девир,
Бир кунь юртым узеринде атты титис танъ.
Душман иле курешмеге халкъ алды эмир,
Шу джебде пейда олды янъы бир Султан.

Бир Султан ки, къылычына даянмай душман.
Бир Султан ки, кок къойнунда шанидай кезе,
Бир Султан ки, гъайыбыны саялмай душман,
Бир Султан ки, бар кучюнен душманны эсе.

Къаршындаки душманынъны дыр-дыр титреткен
Бу — сен эдинъ эй, халкъымнынъ джесюр Султаны!

Ватанымның кәанатыны кәавий пекиткен,
Бу — сен әдип әй, халкымның мешүр Султаны!

...Тесадиюфкә ачувым бар битмез-тюкенмез,
Насыл олып тувған кокте ғафлетке далдың?
Билем, сениң ёкълугыңа душман окюнмез,
Халкым исе сени джойып Султансыз кәалды.

Ёкә, ёкә! Сениң алюминде бар тереп мана,
Шунчю халкының юрегинде, юрегин ура.
Садык огълун унутурмы шефкәтлы ана,
Козьлеримиз бебегинде шеп сымань тура.

Алупкада багъ-багъчалар бойлап кездим мен,
Узеринде сери, мавы танълар аткәанда.
Тынч омюриниң татлылыгын кене сездим мен
Сербест денъиз этегине кунеш баткәанда.

Баарь вакъты гудюрдесе шемшеклер кокте,
Мен беллейим коклер сени чагъырадыр, деп.
Из кәалдырып самолётлар учса юксекте,
Козьлеримни тикем кокке учасын беллеп.

Әбет, меним дуйгуларым керчектир, билем.
Сени кокюн, юртун, әм де урь халкың аңа.
Кокюсимде гъурурымсын, козьяшым силем,
Сема киби, сынъырсыздыр урьметим санъа.

Алупкада бир әйкель бар, мермердир ташы.
Шу әйкельниң кәаршысында әгильди башым...

ГЪАЗЕЛЬ

«Севем!» деген сёзюңни «Ялан!» десем, не олған?
«Олем!» деген сёзюңни «Ялан!» десем, не олған?

Дюльберлерде эвельден шефкәтсыздыр табиа,
Умютиңни бир сёзнен узсе, больсе, не олған?

Бир чокъ дюльбер козьлери корьсе биле, аджиздир,
Сени дегиль, башкәасын дюльбер корьсе, не олған?

Умер адлы бир кедай ольди севги дердинден,
Шакир адлы севда да сенип ольсе, не олған?..

Цехте тикиш тезьялары гурюльдей,
Дарбедардже вахталарда иш бара.
Урь Ватаны, халкъы ичюн эринмей,
Бахт ярата тикиджи къыз, Эльзара.

ЭЛЬЗАРА

Кунеш нуру толу кениш цехлерде
Гурюльдеген тезьяларны иш сара.
«Беш»ни «дёрт»ке чевирген чалт эллерде,
Бахт ярата тикиджи къыз, Эльзара.

Козылеринде корьдим гъайрет ышкыны,
Чеберликеи сарылмакъта макъара.
Акъ юзюнде сездим эмек ашкыны.
Юрегинин иписиз сарды Эльзара.

Газетагъа язмакъ ичюн пешинден,
Кельген эдим сменагъа иш-ара.
— Къалдырманъыз,— деди,— мени ишимден
Иш севдасы, тикиджи къыз, Эльзара.

Соцпрышта енгип чыкъа афта-ай,
Къызгъын иштен юзю нардай къызыара.
— Нистим,— дей,— олмакъ Айше аптемдай¹
Бешыллыкънынъ ударниги, Эльзара.

¹ — Белли токъумаджы Айше Абдураманова.

Анъладым мен: шень аяткъа къайтырым,
Козьяшындай саф севгини акъласам.
Козьлериме ерлештирни козюни,
Юрегимде юрегини сакъласам.

ШЕНЪ АЯТҚЪА ҚЪАЙТЫРЫМ

Такъдир манъа расткетирди озюни,
Севем, дедимъ, ишанчымны акъладымъ.
Козьлериме ерлештирдим козюни,
Юрегимде юрегини сакъларым.

Саруш олдыкъ татлы-татлы демлерден,
Геджелернинъ къучагында экимиз.
Бахтлы эдик талгын эскен еллерден,
Экъ эди бир кедернимиз, юкюмиз.

Сизден бахтлы ашыкълар бар, деселер,
Къайыл олмай, биз оларгъа дарылдыкъ.
Бизчюм данм талгын еллер эсерлер,
Деген ойнен бир омюрге сарылдыкъ.

Биз аятны сонъсыз байрам, деп сандыкъ,
Сонъ расткельдик адджы ельге, серт ташкъа.
Бир астыкъкъа баш къойгъан сонъ анъладыкъ;
Истек башкъа, омюр исе бам-башкъа.

Нидже кере саф севгини ындыттым,
Козьяшында себен олдым, багъышла.
Мен аятны бу багъшышын унуттым,
Гъурур иле сен аятны алгъышла.

ЭЕДЖАН

Анадан догъгъанда бир парча эт олып,
Яшамакъ акъкъыны къазана сабий джан.
Ананьинъ кокрегин бортеркен сют толып,
Сабийининъ къальбинден ер ала эеджан.

Шу анъден башлана яшавнынъ сефасы,
Шу анъден башлана омюрнинъ манасы.
Шу анъден башлана яшавнынъ джефасы...
Шу анъден башлана инсаннынъ анасы.

Мен де шу икметли бир анъден башлап,
Саяракъ озюмни адий бир инсан,
Яшайым дюньяда кенъ адым ташлап,
Ве яшай меннимен къальбимде эеджан.

Достларым арткъанда эеджаным арта,
Олар экспильгенде екисле омюрим.
Эеджансыз анълерим кериге тарта,
Эеджансыз, бош къала къальбининъ тёрю.

Эеджанлы анълерим туралар акълымда,
Балалыкъ чагъымда кобелек туткъаным,
Йырлар динълегенни севги акъкъында,
Яремнинъ нефесин къанып юткъаным.

Анамнынъ къабирин устюнде оськен
Къырмазы лялеге козьяшнен бакъкъаным...
Унутмам, таш солдат янында куськен
Аналар тик туруп, таш кибя къаткъанын.

Яшавнынъ манасын анълатып шаннлер
Халкъымнынъ шанычюн бердилер чокъ джан.
Оларны эеджаннен анъарым эр даим,
О мени яшаткъан, яшарткъан эеджан.

Эеджанлы анълерим — уянгъан баарим,
Эеджанлы анълерим — отьмишинъ къаарин,
Эеджанлы анълерим — бугуньки саарим,
Эеджанлы анълерим — омюрде мен барым.

Эеджанлы анълерим!
Эеджанлы анълерим!
Тек сизсиз омрюмнинъ энъ юксек покътасы.
Мен сизни данма къальбимде сакъларым,
Эеджансыз ургъандже юрегим токътасын!

ЯЗ АҚЪШАМЫ ҚҰРАҒАҒАЧ ТЮБЮНДЕ

Яз ақъшамы... Қок ачық, Ылдыз откюр,
Уй алдында, сармашық, ақъшам сефа.
Арасында төшелген миндер, килим,
Отурғанмыз тиз-тизге құрапта.

(Бекир Чобан-заде)

Аққұш киби ялдай кокте толғуи ай,
Лип-лип яна кок шемьлери — йылдызлар.
Этраф чым-чырт, алам дженксиз олғандай...
Тоз ятышқан, бом-бош қалған ёл-ызлар.

Язның сыджакъ чиллесинде болдурған,
Қушлар юкұлай бир-бирине тықылшып.
Анайымның кырық қалбнн толдурған —
Секиз эвлят отурғанмыз сықылшып.

Отурғанмыз гурь құрағач тюбюнде,
Қурантаның сакъат джанлы, «инджеси»,
Энъ севимли эркетайы, кенджеси —
Мен отурам анайымның тизинде.

Анам тизе ярынки кунь планын,
Болюштире япыладжакъ ишлерин:
— Эр кес ярыи озь ишини беджерсин,—
Дей де, сая иш япаджакъ кишилерин:

— Шевкьне, Селиме, Нурне ве Мелекке
Саба эрте кетмек керек эмекке.
Қолдерменде керек ашық тартмаға,
Сентгафарнен ортанджымыз Сентке.

Фетие, сен де ташла, кызым, кюкъланы,
Едиге еттинъ, энди оюн керекмез.
Ярып саба ал кюлунъа кюпкъланы,
Барып дут джий, кышта ашармыз бекмез.

— Тек кенджемиз ишсиз қалды,— дей анам,—
Қа айтынъыз, онъа не иш берейик?
(Мен де бойле нтибарға куванам)
— Ишн белли: қа ойнасын, корейик!

Зий-чув ола шу арада уйкенлер,
Кеманесин ала агъам элине.
— Чалғы да бар, тюш ортаға тез,— дейлер,
Мен сарылам анайымның беллине.

Козьлеримни опип анам оплата:
— Тур ойнаса, пек устасынъ кюзум,— дей.
Шайтип мени орталыкта ойната,
Меним исе козюме шей корюнмей!

«Агъыр ава» ве «Қайтарма» чалына,
«Асса!» дейлер, ерге тие тизлерим.
Юрегимде санки алев алына,
Башым дёне, тынып қала козьлерим.

— Етер!— дейлер,— кеманеджи болдурды,
О чалмайджакъ бедавадан-бедава.
— Пара ёктыр, чалсын борджкъа,— дей анам,—
Ярып талқан пиширirim бир тава.

Шу арада мияв къушныъ сесини
Эштемиз, къоркъып сусып къаламыз.
Бу сес ала анайымныъ эснини,
Дей:— Яраббинм, сав къайткъайды бабанъыз...

Анайымныъ кокюсине къойып баш
Пек сыйкъам, козылеринни юмам мен.
Шефкъатлымныъ козылеринден тама яш,
Сыкъ-сыкъ ургъан юрегинни дуям мен.

Не къоркъусын, не козяшын бильдирмей,
— Маали болды, ят юкъланъыз баллар,— дей —
Унутманъыз ярын эрте турмагъа,
Ортюнемиз секиз джап бир ёргъангъа.

Отура о сонъсыз кокке тиклип,
Санки коктен булунаджакъ бир чаре.
Манълайымны опе яваш эгиллип,
— Дженк биткейди...— дей де кокюс кечире.

АНАМА ЭНЪ БУЮК ШИИРИМ

Балалыкъта олгъан чокъ шей эстен кетмей...
Анам ольген кунню эсте сакълайджагъым.
Сабий эдим. Агъламадым акълым етмей,
Энди нсе, къачан анъсам агълайджагъым.

АНАМ, СЕНИ ПЕК САГЪЫНДЫМ

Анам, сени пек сагъындым, шунинъчюн бугунь
Татлы-татлы ойларымнен сени апмактам.
Индже йылдыр юрегимде байлангъан дюгом
Чезилиркен асретинъде кене янмактам...

Кене пейда олды рухунъ, кене ёкъладынь,
Саф, мубарек эллеринънен сыйпап башымны,
— Сагъсынъмы,— деп озь борджунъны кене акъладынь,
Сонъ яваштан сорадынъ сен меним яшымны.

Ойчан, махзюн козьлеринънен бакътынъ козюме,
Озюнькидай сачларымны охшап сыйпадынъ.
Кене сыджакъ кокюсинъни бастынъ юзюме,
Озюнькидай къашларымны охшап сыйпадынъ.

Ах, шефкъатлым, коралмадынъ магърур яшымны,
Афу айле манъа кеткен заметлеринъни?
Кокюсинъге сыйыкъкъан о сабий башымны?
Эял эт сен, манъа берген ниметлеринъни?

Отуз беш йыл отип кетти, сенинъ багърынъдан
Бир парчачыкъ этчик олып айрылгъаным.
Черик асыр отип кетти сенинъ багърынъда
«Анайым!» деп сонъки кере сарылгъаным.

Апъламадым: ничюн сенден айрылгъан кунъде
Къарышмады тёлемдеки кокнен къара ер?
Биз, эвлятлар аналардан айрылгъап анъде
Разы эдим, ай ве кунеш сёнселер эгер.

Разы эдим, дерьяларнынъ суву ерине
Садакъатлы эвлятларнынъ козьяшы акъса.
Энь ягъмурлы, къарлы кунълер къайтса, кериге
Буюн алам матем тутып, къаралар такъса.

Эйат! Эйат! Эртеми-кеч кете аналар,
Биз — эвлядын озьлеринден мирас къалдырып.
Бизлер акъта олардан тек ойлар къалалар:
«Юрмесинлер бош-бошына чылбыр далдырып»...

Ах, анайым, сен де шойле ойландынъ, эльбет,
Сонъки кере козьлеринни тоймай опыкенде.
Шай ойландынъ къыбла бетке чеврилгенде бет,
Шай ойландынъ эбедийлик ёагъа кеткенде.

...Бахтлы йылдыз тюбюнде мен догъгъан экеним,
Коресинъми, шиир язмактам санъа багъышлап.
Деген эдинъ: орар балам, эр кез экеним,
Не буюк бахт шиир язмакъ сени алгъышлап!

Яш къальбиме гузелликлер урлугъын сачтынъ,
Ильки кере чименанкин косьтердинъ озюнь.
Энди нсе шу чименлик къальбимде ачты —
Сенинъ ничюн багъышлайым энъ нефис сёзюм.

Ильки кере сен косьтердинъ Чолпан йылдызны,
Дединъ: шудыр йылдызларнынъ энъ дюльбер сою.
Боюнъ етип расткетирсенъ шойле бир кызыны
Келин этип алыр эднк эткен сонъ тоюнъ.

Сабийликтен ашыкъ эттинъ мени йылдызгъа,
Ашыкъ эттинъ чименликке, кунешке, айгъа.
Аначыгъым, эвлендим мен сен айткъан кыызгъа,
Амма ничюн келалмадынъ гурьдели тойгъа?..

Юнь шалынъны къалдыргъансынъ — «келинге нишан»,
Бир вакъытлар байлап юрген эв зийнетинъни.
Агъыр кельсе биле сёзюм, анайым инан,
Бильмегенсинъ озъ къадринъни, озъ кыйметинъни.

Биз берабер къаршылардыкъ танъларны, бельким,
Къайгырмагъан олса эдинъ ялынъыз мени.
Анасына бордж одемей бахтлы олгъан ким?
Борджум бермек ичюн къайдан алайым сени?!

Олса эдим Прометей, кунешни алып
Нурларыны аналаргъа даркъатыр эдим.
Ве дер эдим: омюрбилля турунъыз янып.
Ер юзюнде къара кунълер олмасын энди.

Эй, сен сема бошлугъында учкъан космонавт,
Аякъ баскъан сейяренъе эйкель къой, къана,
«Ана» олсун онынъ ады, эт сен шунъа ант,
Чюнки санъа къанат берген Анадыр, Ана,

Эй, сиз, янъы догъгъан миллионджа эвлятлар,
Эмдинъизми ана сютюм къана ве къана,
Билинъиз ки, сизни беклей сютдай акъ ёллар,
Билинъиз ки, энъ мукъаддес инсан бу — АНА!

* * *

— Язсана!— дей халккым.
Я насыл язмайым
Гурьдели, кьоджаман енншлер акъкъында?

— Язсана!— дей аят.
— Я насыл язмайым
Седлерни абрагъын дерьягъа бакъкъанда?

— Язсана!— дей заман.
— Я насыл язмайым
Курешлер эпкинни кальбимнен ургъанын?

— Язсана!— дей юрек.
— Я насыл язмайым
Огюмде кунешли омюрлер тургъанын?!

КУЗЬ ЛЕВХАЛАРЫ

Кене кельди сары атлас кузь,
Япракълардан тешельди ёргъан.
Багъ-багъчалар къалдылар нурсыз,
Пытакъларда ёкъ артыкъ сыргъа.

Иппек мезан уча ер бойлап,
Удж-буджакъсыз татлы хаялдай.
Отурам мен нелердир ойлап,
Мийим — чокъракъ, ойларым къайнай.

Тарсыкътырып, кене кузь кельди,
Турналар да учып кетмекте.
Сагълыкълашам оларнен энди,
Мапгъа къанат саллайлар коктен.

Мийим — чокъракъ, ойларым къайнай,
Чекиштире кузьнингъ нефеси.
Эй, достларым, ич козюм къыймай
Япракъларны, турналар сесин.

* * * *

Аякъларым тюбюнде къат-къат
Япракъларгъа яваш сёз къатам:

— Бакъыиъ достлар, ёкъ менде такъат,
Санки мен де узюлсятам.

Индемейлер алтын япракълар,
Баш, устюме вира тюшелер.
Яшамагъа буюк истек бар;
Талийинне окюнюшелер.

Инсанларгъа буюк яз бою
Азыр тутты олар салкъын ер.
Инсан эди оларнынъ ою,
Энди исе таптап отелер...

* * *

Къыналы-къыналы япракълар тѣкюле,
Кене кузь.
Япракълар тѣкюле, гонълюм окюне,
Тереклер оксюз...
— Керекмей, керекмей, окюне шаир,—
Бир къушчыкъ йырлай.
Турналар учмакъта, бу — буюк хайыр,
Деп гонълюм сырлай.
Терекнинъ уджунда кербар бир япракъ
Талгъын саллана.
Уфукъта тѣгерек къырмазы табакъ —
Кунеш аллана.

ЭВЕЛЬКІ ШАИРЛЕР ОМЮРИНДЕН

Далгъалы денъиздай юреги бар эди,
Нидже йыл токътамай къайнады, копюрди.
Баарьде бульбуллер йырына зар эди,
Кѣр земан бегенмей йырына тюкюрди.

— Аджеба, не керек бу къадар шеньленмек?
Баарьни илк кере кореми?— дедилер.—
Зняде джошкъан о, нафиле эгленген...
Ах, олар шаирден узакъта эдилер.

Далгъалы денъиздай юреги бар эди,
Къара къыш сувларны бузлатса, агълады.
Эфкярлы юрекке кенъ дюнья тар эди,
Кѣр заман буны да пек янълъш анълады.

— Аджеба, не керек бу къадар агъламакъ?
Тюшкюнлик рухуна къапылгъан...— дедилер,—
Гузель шей коръмей о, козьлерин багълагъан!
Ах, олар шаирден узакъта эдилер.

Далгъалы денъиздай юреги бар эди,
Токътады урмакътан. Къабирге къойдылар.
«Фелян земаннынъ улу бир шаири».
Деп исим-шерифин мермерге ойдылар...

Мен сизни ойлайым «Сагълыкълар олсун!» деп,
Келинъиз, йырлайыкъ гурь йырымызны.
Урь аят бизлерге кулюп бакъар эп,
Ойласакъ эгер биз бир-биримизни.

СИЗНИ ОЙЛАЙЫМ

Мен озюм ким олам? Аслы да, бельким
Энъ чолпа инсаннынъ биримен. Факъат
Инанынъ, бир шейни гизлемей къальбим:
Меним юрегимде севги бар къат-къат.

Сынъырсыз бу севгим, Инсанлар, сизге
Джапымсыз — севем мен юректен-джадан.
Багъышлапъ, чокъ файдам тиймесе биле,
Мен сизни ойлайым, ойлайым эр ан.

Ойларым, истегим — коктеки кунеш
Бир вакъыт батмаса уфукъкъа барып.
Инсанлар яшаса олып дост ве эш,
Корюшкенде бир-бирин къучакълап, сарып.

Инсаннынъ бахтычюп курешсе Инсан.
Мен де шу курешнинъ огюнде турсам.
Сизлернен агъласам, къувансам эр ан,
Сизинънен берабер юрегим урса.

Инсанлар, мен сизни ойлагъан заман
Къальбимден ер ала даа бир истек.
Бизлерде даима бир олсун видждан
Бир олсун арзулар, бир олсун юрек.

ГЪАЗЕЛЛЕР

I

Сенинъ иле кетти къальбим, теннимде тек джан къалды,
Асретинъде яна-яна юрегимде къан къалды. А

Субхи саба ачкъан гъонджем, мени эсир эйлединъ,
Алым начар, юрегимде бир мелек сыманъ къалды.

Ичип ашкъынъ шербетини агъыр дертке огърадым,
Сенде исе анъла дюльбер, дердиме дерман къалды.

Сюмбюль сачлы сервиназым, джебру джефа чектирме,
Динъле де бакъ кокюсимни, анда бир исыан къалды.

Мераметсиз олма артыкъ, асрет кунълер ёкъ олсун,
Севгимизни хор этмейджек шефкъатлы заман къалды.

Бу заманда сен гъонджесинъ, мен — бир севда
бульбулинъ,
Бульбулинъде санъа бермек ичюн ярым джан къалды.

II

Ашыкъ Умер язды гъазель сексен алты яшкъадже,
Къураштырды сазына тель сексен алты яшкъадже.

Сейям-алем шанр олып, сазы иле элинде,
Булмады бир бахытлы иль сексен алты яшкъадже.

Ёкъсул-факъыр ичюн къурды агълай-агълай сазын о,
Акълын алды нидже гузель сексен алты яшкъадже.

Севмек ичюн догъгъан эди иралмады мураткъа,
Къыбласы ёкъ олды бир ель сексен алты яшкъадже.

Севдиги — хор халкъы эди, ашыкъ олды халкъына,
Халкъ гонълюнден алды гъазель сексен алты яшкъадже.

Ашыкъ Умер кокте кунеш, Шакир, сен бир ышыкъсынъ,
Ашыкъ киби, яз бир гъазель сексен алты яшкъадже.

III

Герданынъда хал дегени бенъдирим, яр, бенъдирим?
Юрегиме дал, дегени мендирим, яр, мендирим.

Акълындыады, ай нурунда эеджанланып ильк кере,
Дудакъларынъ бал, дегени мендирим, яр, мендирим.

Бир бенъинъе эки шеэр берген Хафиз оламам,
Саф къальбимни ал, дегени мендирим, яр, мендирим.

Шеэр дегиль, саф севгимден алтын дуракъ къурайым,
Шу дуракъта къал, дегени мендирим, яр, мендирим.

Зильфинъ далгъа, козюнь — бадем, инджечиктир
эндамынъ,
Боюнъ сельби дал, дегени мендирим, яр, мендирим.

Дюльберлигинъ макътай-макътай шапрининъ яш башына
Мусибетлер сал, дегени мендирим, яр, мендирим.

IV

Серт бакъсанъ да, терс къакъсанъ да севе, деп кульдим,
ничюн?

Асрет отунда якъсанъ да севе, деп билъдим, ничюн?

Бульбуль севе ачкъан гульни, адай онъа йырыны,
Манъа сен ачылмадыңъ, къайгъымыны сильдим, ничюн?

Бакъ, дедилер, этрафынъ дюнья толу гузельдир,
Я мен, матюв, факъат сени назаргъа ильдим, ничюн?

Бакъ, дедилер, алданырсынъ — онынъ къальби башкъада,
Бу сёзлерчюн багъырымыны ханджернен тильдим, ничюн?

Бакъ, дедилер, янъылырсынъ, севмегенге якълашма,
Ах, он секиз яш башымнен бу лафкъа кульдим, ничюн?

Эйат, достлар, алданмадым, кечки алдангъайдым, эй,
Ильк севгиме еталмайып, сёйлениз, ольдим, ничюн?

V

Корьдим сени бааръ фаслы, субхи сабы ачкъан гуллер,
Арасында рухынъ дегиль, махэюн-махэюн кендинъ
кезер.

Бир бельгисиз севги киби, леблериме ельчик тийди,
О ельчикнинъ талгъынлыгъы санъа бенъзер, санъа
бенъзер.

Севда олгъан юрегимде пейда олды агъыр суаль:
О фериште безъ эллер кимлер ничюн гуллер узер?

Севда олгъан юрегимде пейда олды агъыр ташлар,
Гуль къокълайджакъ мен олмасам юрегимни ташлар
эзер.

Неджип — неслим Ашыкъ Умер, яр севгими ред эйлеме,
Севгими ред эйлер исенъ хаста гонълюм азар-тозар.

Ойландынъмы, мен олмасам бу дюньяда сенинъ ничюн
Сазы иле кимлер йырлар, кимлер гъазель язар-сызар?

VI

Айгъа бакъсам, кокте сыманъ ялдайдыр, деп беллейим,
Шу джилъвели бакъышларынъ алдайдыр, деп беллейим.

Талгъын ельде чименликлер далгъасыны сейир этсем,
Манъа назлым явлыгъыны саллайдыр, деп беллейим.

Сёзлерининъ татлылыгъын хатырлагъан анларым,
Дудакъларынъ татлылыгъы балдайдыр, деп беллейим.

Севдалыкънынъ азабында сенсинъ манъа теселла,
Шунчюн сыманъ пешимден ич къалмайдыр, деп
беллейим.

Къайда барсам, къайда бакъсам джыллы сыманъ
корюне,
Шунчюн юрек беклемектен талмайдыр, деп беллейим.

КЕЛЬДИМ — СЕНИ ТАПМАДЫМ

Гуль эккенсинъ пенджеренънинъ алдына,
Абайламай гуллеринънинъ таптадым.
Бу гедже де янгъызылыкъта къалдым да,
Пенджеренъе кельдим — сени тапмадым.

Не олурды сени корип севмесем,
Сагъа ола къач гедже тынч ятмадым.
Багърым яна, дюльбер, сени тюсюнсем,
Бу гедже де кельдим — сени тапмадым.

Козюм талды тельмирмектен перденъе,
Пенджеренъден бакъып бир сёз къатмадымъ.
Север исенъ дертдешим ол дердиме,
Пенджеренъе кельдим — сени тапмадым.

Билем, шимди чапалана юрегинъ,
Мени беклеп пенджеренъни япмадымъ.
Ёкъ, кетмейджем — сенинъ де шу тилегинъ,
Бу гедже де кельдим — сени тапмадым,
Кельдим — сени тапмадым...

СЕН МЕНИ ОЙЛЕ СЕВ... ✓

Сен мени багърынъа ойле бас, гузелим,
Тенинъден сыджакълыкъ алайым.
Сен мени багърынъа ойле бас, гузелим,
Къокъуиъда мис олып къалайым.

Сен мени сачынънен ойле сар, гузелим,
Ярамаз эллерим багълансын.
Сен мени сачынънен ойле сар, гузелим,
Кунъджюлер юреги дагълансын.

Сен мени... Сен мени... Ойле опъ, гузелим,
Леблерим атешдай янсын.
Сен мени... Сен мени... Ойле опъ, гузелим,
Нефисхор вуджудым къансын.

Сен мени ойле сев, гузелим,
Севгинъден саф лезет алайым.
Сен мени ойле сев, ойле сев, гузелим,
Ольгендже сенинънен къалайым!

ИЛЪК СЕВГИМ

I

Биз экимиз кене корюштук.
Расткелништи санки эки дагъ.
Кене козыни-козъге тиктик,
Олар деди: «Сагъ экенсинъ, сагъ!»

Кечип кеттинъ сувукъ йыллардай.
Лякин козюнь артыкъда къалды.
Козьлериме къальбим инанмай:
Кене сенсиз асретте къалдым.

Багъышладынь башкъасына сен
Мен билмеген юрек сырынъны.
Ве, илкъ керс, мен тоймай опыкен
Дудакъларнынъ шырыплыгыны...

II

Илкъ севгинъкен ойнадым къаба,
Пак дуйгъунъны анъсыз таптадым...
Артыкъ менчюн кульмеди саба,
Сенсиз бахтымны ич тапмадым.

Муддет одеп, бир кунъ акълана
Тири джангъа къасд эткен махбус.

Асрегинъден нидже йыл янам —
Екъса, мени якътынъмы махсус?

Тутма мени, учур къафестен
Чокъ йырлагъан бэхтсыз къуш киби.
Омюрим бою чыкъармам эстен
Илкъ севгинъни, татлы тюш киби.

ТАНЫШТЫЛАР

(фельетон)

* * *

Эй, Шаир! Элинге алма сен кялем
Джошмасанъ, кусьмесенъ юректен.
Юрегинъ сускъанда сен де сус барем —
Не файда япракъсыз теректен.

Ичкиликинъ не олгъаны энди чокътан беллидир,
Мен ичсем де саруш олмам, деген адам делидир.
«Мен акъайым», деген нидже «акъай» алы хараптыр,
Онынъ алын харап эткен кене ракъы, шараптыр.

Эй-эй, нелер олып кечмей ракъы, шарап кучюнен,
Мына, даа кеченлерде, шойле алны корьдим мен.
Эки эриф тура эди сокъакъта пек салланып,
Къучакълашып лаф этелер, тиллери пек балланып:

— Билесинъми, олян, сен бир танышыма ошайсынъ,
Кель экиниз дост олайыкъ, сен не ерде яшайсынъ?
— Мен яшайым ракъы саткъан тюкянчыкънынъ артында,
Шинселерни къабул эткен, будкачыкънынъ къатында.
— Токъта, т... токъта, экиниз къомшу экенимиз

занымджа,

Эй анасын, ювар эдик... бир капик ёкъ янымда.
— Насыл этип къомшумыз я? Анда тек бир эвчик бар,
О эвчикте яшаймыз — мен, анам, бабам — Зульфикъар.
— Ана с... санъа! Зульфикъарынъ мен олам даа,

коресинъ,

Меракълы шей: сен, къардашым, мени къайдан
билесинъ...

Шу лафтан сонъ, эки саруш чекильдилер бир четке,

Айретленип тикильдилер козь-кэзге ве бет-бетке.

Азмы, чокъмы олар шайтип бир-бирине бакъкъан сонъ,

Вахъыт кечип, башлары да бираз ерге саркъкъан сонъ,

Яваш-яваш бир-бирине якъынлашып бардылар.

«Сен экенсиңъ» деп, къуванчиси, къучакълашып
алдылар,

...Бахтлы эди экиси де, эм олдылар шад гъает,

Шакъамы я? Баба-огъул тапыштылар инает...

МЕН НАСЫЛ ШАИР ОЛДЫМ

(Бир мензумеджииниң айткъанлары)

Къутлай мени достларым —

Яшым отузъга еткен.

Насыл дуймай къалгъаным,

Иыллар насыл тез отъкен.

Лермонтовныъ яшындан

Яшагъаным учъ яш чокъ.

Пушкинге де етмеге.

Арамызда чокъ яш ёкъ.

Догъгъан кунюм къайд этмек

Инсан ичюн бир адет.

Топлашалар эш-достлар.

Котериле чокъ къаде.

Догъгъан кунюм алгъышлап

Манъа да кельди достлар.

«Юбиляр»гъа багъышлап

Айтылды эм чокъ тостлар.

Макътап сёзлер айтылмач,

Котерильди тостлар эп.

Сонъ бир достум сорады:

— Насыл шаир олдыңъ? — деп.

Керчектен де буюк бир
Юбилейден олгъандай,
Терджимен алымны
Сейледим мен, утапмай:

— Балалыкъта ойнадым,
Сонъ кыыз севип эглендим.
Окъуп алим олмадым,
Ахры-сонъу эвлендим.

Кереги нч битмеген
Анлеге баш эдим.
Улу шаир Пушкиндай
Шаир олмакъ истедим.

Куньдюз эвчюн чалыштым,
Гедже бейнтлер яздым.
Шаир олмакъ кьолаймы?
Кендим чёпдайын аздым.

— Керегимиз даа чокъ,
Чокъ яз,— деди апайым.
Апайым шай деген сонъ
Сейленгиз, не япайым?

Яздым ягъмур ягъгъанын,
Яздым кыышта ягъса къар.
Апайым пек севинди
Кельгенде нльк гонорар.

— Оляя, акъай,— деди о,—
Келеджегинъ пек парлакъ!
Эв ишин мен япарым,
Сен язабер,кельсин акъ...

Яздым кунеш догъгъанын,
Айнынъ дюльбер олгъанын,
Бааръ кельсе шувулдап,
Озен сувгъа толгъанын.

Къараладым чокъ кягъыт,
Аджымадым мерекеп.
Къафиелер дегиль кыт —
Тиздим сатырлар чифтлеп...

Бутюн гедже апайым
— Талантлысынъ,— деп оплай.
Саба чапа почтагъа,
Шнирлеримни ёллай.

Шайтип, оннынъ кучюнен,
Мен шаир олып къалдым.
Матбуатта, кяде мен,
Эйи сёзнен макъталдым.

Ильхам кельмей, бир къач а!
Эльге къалем алмадым.
Апайыма бу ал пек
Тесир этмей къалмады.

— Не олды, я?— деди о,—
Корюнесинъ тюшкюндай?
— Эй... апай, язалмайым
Улу шаир Пушкиндай.

— Умютсиз тек шейтандыр,
Даа узакъкъа.. а.. а кетерсинъ.
Мен сагъ олсам,— деди о,—
Пушкинге де етерсинъ.

БАЛАЛАРГЪА

МЕН ОЗЮМ

Яшым энди учъке толды,
Боюм стôлгъа еге.
Эльбет, энди буюк олдым,
Эр шейни озюм этем.

Истеселер раф устюнден
Алып бермеге юзюм,
Къолум саллап кычырам мен:
— Токътанъ, токътанъ, мен озюм!

Анам десе:— Антеринъни
Кетир ювайым, кызым.
Дейим:— Екъ, ёкъ, аначыгъым,
Юварым оны озюм.

Бабам бир кунъ бостандан
Кетирди сырлы къарпыз.
Эй, бу къарпыз дегенлери
Ола экен пек арсыз.

Ич кимсеге бильдирмеден
Онъа пычакъ сапладым.
Къарпыз дегиль, пармачыгъым
Кесильди. Пек агъладым.

Пармагымны багъладылар,
Бунъа ёкътыр ич сёзюм.
Эвдекилер анъладылар:
Артыкъ демем «мен озюм».

Битам сорай:— Пармагынъны
Ким кести я, айт къозум.
— Битачыгым, буюк олдым,
Оны кестим мен озюм.

КОБЕЛЕК

Чапам-чапам еталмайым,
Уча сырлы кобелек.
Къайда уча билалмайым,
Кобелекке не керек?

Сары, кызыл ве беязлы
Гуллер ичинде чапам.
Сары, кызыл ве беязлы
Дюльбер кобелек тапам.

Анам чапып пешимден:
— Токъта, гульге энсин,— дей.
Токътасам тутып элимден:
— Кобелегим сенсинъ,— дей.

АЙНЕНИ

Юкѣла-юкѣла кѣокѣлачыгѣым, айнени.
Юм козюньни томпачыгѣым, айнени.

Саба эрте турмакѣ керек, айнени;
Сонѣ, багѣчагѣа бармакѣ керек, айнени.

Багѣчада чокѣ оюнджакѣ бар, айнени.
Салланмагѣа салынджакѣ бар, айнени.

Тербиеджи аптенѣ йырлар, айнени.
Йырлап сабий гонѣлюнѣ сырлар, айнени.

Сиз багѣчада шенѣ яшарсыз, айнени.
Сютлю боткѣа да ашарсыз, айнени.

Санѣа анда алышмакѣ керек, айнени.
Манѣа исе чалышмакѣ керек, айнени.

Юм козюньни томпачыгѣым, айнени.
Юкѣла энди кѣокѣлачыгѣым, айнени.

I СЕНТЯБРЬ ТАНЪЫНДА

Пенджерен кунеш яваш кирди де
Арзычыкѣны эркелетип уянтты.
Юрсине эеджан, кѣуванч берди де
Кулюмсиреп онѣа шойле сѣз кѣатты:

— Бакѣ, кѣызчыгѣым, нурларымны сачам мен,
Омюринѣе янѣы кѣапы ачам мен.
Чанта тутып сен ичери кирерсинѣ,
Анда нидже муджизелер корерсинѣ.

Сен бараджакѣ ернинѣ ады мектептир,
Огрениджек дерсинѣ — илим, эдептир.
Илимнен сен озюнѣе ѣл ачарсынѣ,
Адамларгѣа мен киби нур сачарсынѣ.

Шай деп айтты кунеш онѣа, балалар,
Инанынѣыз, бу сѣзде чокѣ мана бар:
Ким де эгер бильги алса окюнмез,
Кунеш киби эм чокѣ яшар, ич ольмез.

ДЖУМЕРТ ИЫЛАН,
АЛИДЖЕНАП КЪАРТ ВЕ ХИЯНЕТ
КОСЕ АКЪКЪЫНДА МАСАЛ

Бу масалны къартбабам
Дедесинден эшиткен.
Къартбабамнынъ агъызындан
Мапъа келип етишкен.

Мен де сизге, балалар,
Озь борджумны одейим.
Къартбабалар сырасына
Масал айтып отейим.

Амма шимди мен яшым,
Не козьлюк бар, не сакъал.
Шунынъ ичюн пек къоркъам:
Масал олмасын токъал.

Эвель, эвель заманда,
Биз бильмеген таманда,
Чытырман дагъ бар экен,
Тёпеси акъ къар экен.

Дагънынъ ичи бол эмиш
Бинъ бир тюрлю емишке.
Тек даянсанъ олгъаны
Онкъур-чонкъур эгъишке.

«Эгер дагъгъа чыкъмасанъ
Санъа емиш къайда, я?
Ятсанъ эвде янбашлап,
Къайдан кельсин файда, я?»

Деген къартнынъ бириси,
Эп дагъ бетке къарагъан.
Дагъгъа чыкъып эр куню
Анда къысмет арагъан.

Чувалына эр куню
Тюрлю емиш толдургъан.
Дагъдан эвге къайткъанда
Къарт пек яман болдургъан.

Кель, кель, заман, кет заман,
Чокъ кунълернинъ биринде
Ял алмагъа отургъан
Гурь терекнинъ тюрбюнде.

Чувалына янбашлап
Ял алгъанда текаран,
Теректенми, коктеенми
Саркъкъан чаталбаш иылан.

Апансыздан бу алгъа
Гунасыз къарт пек шашкъан.
Иылан нсе бурулып
Иисан киби сёз къошкъан:

«Менден асла кьоркъма, кьарт,
Кимсеге сыр ачмадым.
Яылан олып кимсеге
Зезримин сачмадым.

Айткъанымны беджерсенъ
Хатрингъни хош этерим.
Беджермесенъ — зезримнен
Къарт башынъа етерим.

Эр кунъ акъшам устюнде
Кетир манъа бираз сют.
Лякин озюнь бу ишни
Сыр оларакъ ичте тут.

Саба кунеш догъгъанда
Сют чанагъын алып кет.
Бала-чагъанъ огюне
Къысметинънен тездже ет».

Эр кунъ акъшам устюнде
Сют кетирген къартбабай.
Бир чанакъ сют ерине
Алтын алгъан пек номай.

Кунълер кечкен арадан
Къарт чокъ алтын топлагъан.
Сонъ базаргъа кетмекчюн
Къомшусыны оплагъан:

«Бабанъ яхшы адам эди,
Озюнь — акъай пашасы.
Айткъанымны япсанъ эгер
Зенгин олып яшарсынъ.

Лякин санъа бунынъ ичюн
Огрстейим бир къурым
Зенгин олмакъ къолай дегиль,
Ичте сакъла тек сырынъ.

Хиянетлик не олгъанын
Акъылынъа кетирме.
Хиянетлик этип, сонъра
Мезарынъда окюрме.

Чытырман дагъ ичинде
Тура чатал бир терек.
Эр кунъ акъшам устюнде
Шу терекке сют керек.»

Къомшусына къартбабай
Не япмасын огреткен.
Бир къач кунъден къайтырым,
Деп, озю ёлгъа кеткен.

Къомшусынынъ сакъалы ёкъ,
Башы исе таз экен.
Таз олув беля дегиль,
Акъны — фикри аз экен.

Косе акъай баргъан-кельген,
 Макъсадына етмеген.
 Бир чаначыкъ алтынгъа о
 Ич къанаат этмеген.

— Эй, эй,— деген, мында экен
 Бутюн байлыкъ ве алтын.
 Шу йыланны ольдюрмесем
 Косе олмасын адым.

Шу фикирнен косе акъай
 Балта байлап белнен,
 Елгъа чыкъкъан эм де алгъан
 Бир чанакъ сют элине.

Йылан сютни ичеджекте
 Балтасыны саллагъан...
 Хиянет ве пис хынзырынъ
 Шу анъ джаны къалмагъан.

Къарт базардан келип бакъса,
 Косе чокътан серилген.
 Номай алтын аладжакъдай
 Эки къолу керилген.

Не терек бар, не йылан бар,
 Бакъынъ сиз бу икметке.
 Сют ташылгъан чанакъ ята
 Къапакъланып бир четте.

МУНДЕРИДЖЕ

Гъалебе баари	3
Коммунист	4
Авропа топрагъы	6
Яралы Чили	9
Челик къайнай	14
Ишчи огълу	15
Наврез	17
Алиме	19
Минарелер	21
Математик	23
Бойле йнгит	24
Дженк корьмедим	25
Йнгит олсанъ	26
Ур, юрегим	27
Халкъымдан огрендим	28
Алупкада бир эйкель бар	29
Гъазель	31
Эльзара	32
Шенъ аяткъа къайтарым	34
Эеджан	36
Яз акъшамы къарагъач тюбюнде	38
Апама энъ буюк шиирим	41
Анам, сени пек сагъындым	42
— Язсана!— дей халкъым...	46
Кузь левхалары	47
Эвельки шаирлер омюриндси	49
Сизни ойлайым	50
Гъазеллер	52
Кельдим — сени тапмадым	56

Сен мени ойле сев	57
Ильк севгим	58
Эй, шаир!..	60
Таныштылар	61
Мен насыл шаир олдым	63
Мен озюм	67
Кобелек	69
Айнени	70
1 сентябрь таньында	71
Джумерт йылан, алидженап къарт ве хияпет	
Косе акъкъында масал	72

На крымско-татарском языке

Шакир Селимов

ЧУВСТВА

Стихи

Редактор У.Эдемова. Рессам Т. Гулямов. Рисунки редакторы
Б. Хайбуллин. Технический редактор У. Ким. Корректор Л. Дерменджи.

ИБ 722

Басмаханеге берильди 06. 10. 78 с. Басмагъа рухсет этильди 23.01.79с.
форматы 60х90^{1/4}, Басма табагъы 2,5 Шартлы басма табагъы 2,5
Нешир табагъы 2,06 Р01169 Тиражы 1500. Гъыфур Гъулам
адына Эдебият ве санъат нешриятъы. Ташкент. Новоний сокъагъы—30
Шартнаме 30—78

Озбекстан ССР Министрлер Советинингъ, Нешириятлар, полигра-
фия ве китап тиджарет ишлери Боюнджа Девлет Комитетинингъ
Ташкент «Матбуат» полиграфия истисал бирлешмесинде азырлан-
гъан матрицадан Мэррзов адына басмаханеге №1 кыгъыткъа басыл-
ды. Сачаркъанд шеэри, Кузнец сокъагъы 82, Сымарыш 1400
фияты 25 к.

Селимов Шакир.

Дуйгъуларым: (Шиирлер.— Т.: Эдебият ве санъат
нешрияты, 1979 с.— 80 б.

Шакир Селимов Самарканд шеъринде алий окъуа юрты
битирген яш истидатлы шаирлеримизден бириндир. Окъуйы-
джылар онынъ «Акъбардакъ» адлы биринджи шиирлер кита-
бынен 1974 сенеси таныш олгъан эдилер. Биз шаирининъ «Акъ-
бардакъ»лары къол-къолдан кечип, авесликнен окъуагъаныыз
мемниуниз. Сонъки йыллар ичинде язгъан янъы шиирлерин-
ден тертип этильген бу «Дуйгъуларым» адлы китабы да озы
окъуйыджыларынынъ юреклеринден дегерли ер алыр беллей-
миз.

Селимов Шакир. Чувства. Стихи.
С(крым-тат).